

Lene Antonsen

# **ELEVEN OG LÆRINGSMILJØET på språkbadkurs**

En litt redigert utgave av oppgave skrevet i forbindelse med Praktisk pedagogisk utdanning ved Universitetet i Tromsø.  
Redigering ble gjort i 2012.

## **Innhold**

1. Innledning .....	s. 2
2. Problemstilling	
2.1 Hvem er kurselevene? .....	s. 3
3. Metode .....	s. 3
4. Beskrivelse	
4.1 Den viktige første dagen – å skape et godt klassemiljø .....	s. 3
4.2 Hvordan få elevene til å bruke hverandre som ressurs .....	s. 4
5. Hvordan fungerte det? .....	s. 6
6. Avslutning .....	s. 7

Vedlegg: Kursplan

## **1. Innledning**

Samisk språksenter har arrangert ett eller to språkbadkurs hver sommer siden 1997.

Målgruppen for kurset er folk som kan en god del samisk fra før, men trenger snakketrening og å utvide ordforrådet. Jeg har vært hovedlærer på ca. 10 slike kurs, og har også vært med på å utvikle konseptet.

Språkbadskurset varer i to uker med undervisning fra 9 til 15 alle hverdager. Muntlig språk er hele tiden vektlagt. Elevene får et kurshefte, men det er ingen skriftlige oppgaver. Vi underviser ikke i grammatikk, men i forbindelse med styrte oppgaver får elevene hjelp til å vite f.eks. hvilke bøyninger de må bruke. Vi bruker også språkspill hvor elevene driller på en del språkstrukturer uten at det snakkes om at det er grammatikk.

Kurset er delt opp i temaer, de fleste er fra tradisjonell samisk kultur. Årsaken er at det øker den kulturelle forståelse for egen bakgrunn, de fleste deltakerne er samer, men også fordi vi bruker eldre samisktalende som hjelpere under kurset, og de behersker de tradisjonelle kulturuttrykkene. Men kurset inneholder også en del mindre temaer fra moderne dagligliv, som å handle på butikken og å planlegge ferie. Kursplanen er vedlagt (vedlegg 1).

## **2. Problemstilling**

Det er et generelt problem i de samiske områdene at folk som ikke kan samisk perfekt, vegrer seg for å bruke språket. De bruker majoritetsspråket til kommunikasjon med samisktalende, samtidig som de ønsker at de kunne kommunisere på samisk. Mange føler at samisk er deres morsmål selv om de ikke behersker språket, fordi det var språket som foreldrene snakket seg i mellom. Det blir en kollisjon mellom følelsen av at det er ens eget språk, men samtidig behersker man det ikke slik som omgivelsene forventer, dermed så tør man ikke bruke språket. Mange har også opplevd at de i oppveksten er blitt nektet å snakke samisk, og samisk er blitt et forbudt språk. Kurset skal hjelpe elevene å komme over disse barrierene, og på kurset bruker vi læringsmiljøet bevisst til dette. Kurset varer bare i to uker, så jeg kan i liten grad utvikle nye metoder underveis. Jeg må ha ferdig et repertoar av metoder på forhånd.

### **2.1 Hvem er kurselevenerne?**

Kurset starter med at hver enkelt forteller navnet sitt hvilke forkunnskaper de har i samisk og hva de ønsker av kurset. Elevene får sjøl velge om de forteller på samisk eller på norsk. 9 elever har møtt fram, 6 av dem har samisk bakgrunn. Elevene er

- 3 utenlandske studenter som har fulgt kurs i samisk ved høgskole/universitet. De vil først og fremst lære å forstå mer samisk, og å lære mer ord. Alle svarer på samisk.
- 4 personer fra nærområdet – de har lært samisk på kurs, de fleste for mange år siden, i tillegg til at de hørte mye samisk hjemme i oppveksten. De ønsker å lære seg å prate. En av dem sa det slik: “På kurset lærte jeg etter boka, jeg måtte ikke prate. Det stopper i hodet mitt når jeg skal prate.” De svarer på norsk.
- En person fra nærområdet som har lært samisk på ved høgskole/universitet, men som ønsker å lære den lokale dialekta i tillegg til å bli flinkere å prate, og som ønsker å overføre språket til barnet sitt. Vedkommende svarer delvis på samisk, delvis på norsk.
- En person fra et annet samisk området som egentlig kan samisk godt, men som aldri har tort å stå fram som samisktalende. Dette kan kanskje være lettere å gjøre det i et annet miljø. Vedkommende svarer på samisk.

### **3. Metode**

Jeg bruker bevisst læringsmiljøet som basis for arbeidet med å overvinne snakkebarrierene. Elevene får bearbeidet en del av opplevelsene sine i samtale med hverandre fordi de er flere med de samme erfaringene. Jeg som lærer er også et forbilde for elevene, fordi jeg har vært gjennom det samme. Elevene må tørre å ikke være perfekte, de må erfare at språket fungerer som kommunikasjonsmiddel sjøl om det ikke er perfekt og de må oppleve aksept fra omgivelsene.

### **4. Beskrivelse**

#### **4.1 Læringsmiljøet**

På dette kurset anser jeg at viktige elementer i læringsmiljøet for eleven er

- de andre elevene – elevene bruker hverandre, og de må være trygge på hverandre
- eldre samisktalende fra nærmiljøet som er med på de praktiske temaene utendørs. De har ikke skolekunnskap, men de har god språklig og kulturell kompetanse. Elevene venner seg til å snakke samisk også med bygdefolk – kanskje tør de å gjøre det når de treffer dem etter kurset også.
- lærerne som oppmuntrer og rettleider underveis. Lærerne skal sørge for metoder og gruppedelinger som fungerer i forhold til elevene. Lærerne bruker bare samisk, bortsett fra under informasjonen første dagen. Hvis elevene ikke forstår, prøver læreren å forklare ved hjelp av omskrivninger eller mimikk.

- naturen. Det meste av aktivitetene foregår utendørs. Dette skaper en fin atmosfære og elevene gir uttrykk for at de trives.
- klasserommet – her foregår gjennomgang og styrte øvelser.

Her vil jeg spesielt gå inn på hvordan jeg som lærer la forholdene til rette for at elevene skulle bruke hverandre.

#### **4.2 Den viktige første dagen – å skape trygghet**

Jeg presenterer meg sjøl, og vektlegger at jeg har lært meg samisk i voksen alder sjøl om jeg også har samisk bakgrunn. Kurset er en treningsleir hvor alle er en ressurs for hverandre, og derfor er det også viktig av vi alle er bevisste på å bruke samisk. Vi er alle underveis, og det er lov til å si feil. Jeg forteller et par morsomme historier om hvordan jeg selv har sagt andre ting på samisk enn jeg hadde tenkt. Dette gjør jeg for å få fram at det er ikke farlig om det blir komisk, og man kan flire. Latter kan være med på å løse barrierene.

Etter presentasjonen er det praktisk informasjon om kurset på norsk og samisk. Jeg sier at nå er vi i gang, og heretter bruker vi bare samisk. Alle elevene får ett spørsmål, f.eks. om alder, som de skal spørre alle de andre elevene om. Elevene arbeider samtidig slik at det blir et herlig kaos i 10 minutter. Deretter skal hver elev fortelle til alle de andre resultatet av sin ”undersøkelse”, f.eks. hvem som er eldst og hvem som er yngst på kurset. Hensikten med denne oppgaven er at alle elevene skal snakke samisk med alle, og også tørre å si noe på samisk i plenum.

Deretter pakker vi en tilhenger med lavvoer og utstyr og drar opp i marka på overnattingstur for å riste elevene sammen. Vi gjør mye praktisk sammen og snakker samisk, men samtidig nedtones fokuset på hva hver enkelt presterer. De praktiske gjøremålene er i sentrum. Utendørs er også elevene mer avslappet enn inne i klasserommet.

Det er to lærere med i tillegg til en av de eldre fra nærmiljøet som er oppvokst i lavvo. Vedkommende er instruktøren og fortelleren. Lærerne passer på at alle elevene deltar muntlig og fanger opp dem som ikke er frampå sjøl. Vi sørger også for hensiktsmessige gruppedelinger utfra kunnskapsnivå.

### **4.3 Lærerens styring for å få elevene til å bruke hverandre som ressurs**

Elevene gjennomfører mange slags øvelser hvor de bruker hverandre som ”sparringpartnere” for å trene seg på å snakke samisk, og de henter også kunnskap hos hverandre. Jeg bruker forskjellige sammensetninger:

#### ***intervjumetoden***

Hver elev har ett spørsmål som de skal spørre alle de andre elevene. Deretter sammenfatter de resultatet som de legger fram i plenum. Metoden gjør at de får gjentakelse – samme spørsmål må stilles 8 ganger, og de får kunnskap fra de andre elevene som de legger fram i plenum.

#### ***arbeid i par***

Elevene arbeider rundt en informasjonskløft, f.eks. å finne forskjellene mellom to bilder bare ved å samtale, uten å vise bildene til hverandre. Begge er nødt til å snakke. Jeg vurderer hvilke elever jeg setter sammen i par. Hvis de to elevene har språkkunnskaper på samme nivå, strever de i fellesskap med hvordan de kan sette sammen spørsmålene og svarene. Hvis jeg setter sammen elever på forskjellig nivå, vil den ene gi hjelp til den andre. Spørsmålet er hvor givende det vil være for den flinkeste eleven, og om den andre eleven føler at han kan lite.

#### ***grupper på 3***

F.eks. skal hver elev fortelle noe til de to andre på gruppa, eller gruppa gjennomfører et rollespill. Elevene liker godt å arbeide i slike grupper. Jeg blander elever med forskjellig kunnskapsnivå for at de skal lære av hverandre. Når det er tre i gruppa, blir det heller ikke så sterkt fokus på kunnskapen til den svakeste eleven, men sammensetninga kan også gjøre at den svakeste eleven tier mer stille.

#### ***grupper på 4-5***

Slike grupper passer godt til språkspill, eller til f.eks. å lage et dramastykke på 5 minutter ut fra ord som de trekker fra en boks. Jeg setter sammen elever som utfyller hverandre, utfra språklige og andre kvaliteter, f.eks. humor, oppfinnsomhet, erfaring med drama osv.

Når jeg deler elevene inn i par eller grupper, prøver jeg å skille dem som er fra samme nabolag eller arbeidsplass fordi jeg regner med at de har vanskeligere for å snakke samisk med hverandre når de er vant til å samtale på norsk. Det kan være lettere å snakke samisk til en ukjent. De utenlandske studentene har ingen språklige hemninger – for dem er norsk like

mye et fremmedspråk som samisk. De snakker alt de kan og er derfor gode eksempler for de andre. De er også ukjente for de andre elevene, så jeg prøver å fordele dem i gruppene.

Mot slutten av kurset har vi en evalueringssamtale. Elevene arbeider i to grupper: De får tre spørsmål (nå kan de snakke norsk): To spørsmål om evaluering av kurset behandler jeg i neste avsnitt. Det tredje spørsmålet er: "Hva skal du gjøre etter kurset for å fortsette utviklinga du har hatt på kurset?" Dette spørsmålet er ment for å bevisstgjøre eleven på at hun sjøl må stake ut vegen videre. Men samtidig gir det mulighet til de andre elevene å komme med innspill – noe de gjør svært gjerne. Deres innspill opplever jeg som mer treffende og mer kreative enn det som jeg ville kunne bidratt med som lærer.

### **5. Hvordan fungerte det?**

Under evalueringssamtalen spør jeg elevene hvordan de synes det går, og hvilke arbeidsmåter har de har erfart passer best for dem. Elevene var svært positive til kurset og syntes at de hadde lært mye. Det kommer uttalelser som "Vi feiler i lag, og det er det lov til", "Æ fått språket i hauet", "Æ har begynt å tenke på samisk", "No snakke æ samisk med hunden min".

De elevene som kunne mest på forhånd, hadde meste utbytte av frie samtaler rundt aktivitetene. De som kunne minst fra før, hadde mest utbytte av de veldig styrte oppgavene eller språkspillene parvis eller i små grupper. Dette stemmer med erfaringer fra tidligere kurs.

Eleven som kunne mest fra før, sa på tomannshand til meg at vedkommende fikk ikke nok utfordringer på sitt nivå, og dermed ikke nok faglig utbytte. Eleven følte seg litt for mye som en ressurs for de andre og la merke til at et par av de andre elevene brukte vedkommende bevisst som hjelpelærer. Men samtidig var eleven fornøyd med å endelig tørre å prate samisk både hjemme og på jobben.

Jeg hadde lagt merke til at eleven som kunne minst fra før, hadde lett for å gå over til norsk under gruppearbeidene, og vedkommende rev ofte de andre med seg. Under evalueringa ga eleven uttrykk ikke å ha hatt nok forkunnskaper i samisk. Dermed hadde eleven ikke kommet over pratesperra i samme grad som de andre.

Jeg ser nå etterpå at for den eleven som kunne minst fra før, og den eleven som kunne mest fra før, ble ikke kurset ideelt. Den eleven som kunne minst, burde fått mer oppfølging fra

meg. De praktiske aktivitetene krever en god del organisering og ting som skal hit og dit, og derfor fikk jeg nok ikke fulgt opp den språklige utviklinga til hver enkelt så godt som jeg skulle. Jeg valgte å stole for mye på ”kollektivet”. Den flinkeste eleven kunne jeg ha kopla mer direkte opp mot de eldre samisktalende, f.eks. ved å gi i oppgave å intervju dem om bestemte temaer.

En av elevene mente at vi på begynnelsen av kurset burde blitt enige om at praten i pausene også burde foregå på samisk, hvis man tok pause i elevgruppa/klasserommet. Nå var det ingen avtale om det, og hvis en elev slo over til norsk, så slo resten av elevene også over.

## **6. Avslutning**

Mange av elevene på dette kurset er preget av at de må overvinne en psykisk barriere for å begynne å snakke samisk. Når man har blitt oppfattet av omverdenen som norsktalende, blir nærmest en måte en ny person ved å begynne å snakke samisk. Dette føles spesielt vanskelig i forhold til familiemedlemmer og nære venner. Et godt eksempel på dette er eleven som kunne samisk nesten perfekt, men likevel følte det som et stort skritt å stå fram som samisktalende. Jeg har nå i ettertid lett etter omtale av den psykiske sperren mange av elevene strevde med, men jeg finner den ikke omtalt i pensumlitteraturen.